

Remissyttrande

2026-03-20

Socialdepartementet

Diarienummer: 0134/26

103 33 Stockholm

Er referens: S2026/00342

Remissyttrande över utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade utkast på remiss. Brå avgränsar yttrandet till de delar som rör myndighetens verksamhetsområde.

Brå avstyrker förslaget att använda elektronisk övervakning för att förhindra eller förebygga att barn eller unga involveras i eller ägnar sig åt brottslig verksamhet.

Brås bedömning

Brå delar utkastets bedömning om att samhället står inför svåra utmaningar där barn och unga involveras i allvarlig kriminalitet. Allt fler barn har koppling till gängkriminalitet och rekryteringen till kriminella nätverk kan gå fort i dag via digitala medier. Det är tydligt att det finns behov av att identifiera och använda fler verk samma brottsförebyggande insatser för barn och unga som riskerar att involveras i brottslig verksamhet.

Elektronisk övervakning innebär ett betydande ingrepp i den personliga integriteten, inte minst för barn och unga som inte har dömts för brott. Insatser som ska användas i brottsförebyggande syfte ska ha förutsättningar att ge goda effekter, i synnerhet om de ska genomföras med tvång. Enligt Brås mening visar inte utkastets förslag att den föreslagna insatsen skulle få positiva brottsförebyggande effekter.

Det finns forskning som visar på omfattande risker med så långtgående övervakning i hemmet som förslaget innehåller gentemot barn, med allt från negativa stämplingseffekter, till inlåsning och isolering i problematiska hemmiljöer. Det kan bidra till en rad negativa konsekvenser för barnen, på kort och lång sikt, och i värsta fall förstärka barnets utsatthet samt förstärka normbrytande beteende eller en kriminell identitet.

I Brås remissvar för promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30) angavs att det kan vara svårt att tidigt avgöra vilka barn som är i behov av insatser från samhällets sida och vilka barn som har problem som försvagas eller försvinner

utan särskilda samhällsinsatser när barnets mognad ökar. Det finns dessutom fortfarande kunskapsluckor i forskningsläget för vilken konkret insats som är effektiv för vilket barn.

Dessa argument vidhålls i detta yttrande och har stor betydelse i sammanhanget att använda elektronisk övervakning, i vissa fall utan samtycke på barn och unga. Med utkastets förslag skulle ett beslut om elektronisk övervakning snarare kunna uppfattas som ett straff, snarare än skydd för barnet eller den unga. Med barnets uppfattning om straff visar den samlade forskningen på området att det finns en betydande risk för kontraproduktiva konsekvenser i form av att barnet drabbas av negativa stämplingseffekter som förstärker en kriminell identitet.

Den nya socialtjänstlagen (2025:400) kommer med tydliga intentioner om att socialtjänsten ska vara mer tillgänglig och förebyggande, där ett brottsförebyggande ansvar förtydligas. Vidare ställs högre krav på att de insatser som socialtjänsten ska erbjuda ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. För att insatserna ska kunna tas emot och accepteras behöver det finnas ett förtroende för den aktör som erbjuder insatserna, i detta fall socialtjänsten. Ställt i relation till om socialtjänsten skulle använda elektronisk övervakning som verktyg, som saknar forskningsstöd och riskerar att uppfattas som en straffande åtgärd, skulle mottagligheten för socialtjänstens andra beprövade insatser riskera att minska på grund av ökad rädsla för möjligheten att utsättas för tvångsåtgärder som elektronisk övervakning. Det skulle kunna utgöra en negativ konsekvens för det långsiktiga brottsförebyggande arbetet, som till stor del tar sikte på tidiga träffsäkra insatser som är det bästa sättet att förebygga att barn involveras i brottslig verksamhet.

Förslaget skulle vidare innebära att socialtjänsten behöver göra svåra rättsliga avvägningar och en individuell bedömning i varje enskilt ärende då de föreslagna rekvisiten är förhållandevis otydliga, vilket kan bidra till rättsosäkerhet.

Brås rapport (2025:11) om barn under 15 år som begår allvarliga brott visar att barnens hemförhållanden kan präglas av omsorgsbrister, konflikter, våld, beroendeproblematik och psykisk ohälsa. Att skydda barn genom tvångsnärvaro i hemmet skulle för denna målgrupp kunna öka risken för utsatthet. Internationell forskning om elektronisk övervakning av barn och unga i hemmiljö har även visat att ingreppet kan öka den ekonomiska ojämlikheten då många bor och vistas i trånga utrymmen. Det riskerar att isolera barnen och de unga med små marginaler till meningsfulla aktiviteter i hemmet vilket kan försämra hälsotillståndet och de generella livsvillkoren.

Brå anser att det saknas tillräckligt stöd för att elektronisk övervakning av barn och unga skulle vara en effektiv brottsförebyggande insats. På grund av det och de möjliga negativa konsekvenserna avstyrker Brå utkastets förslag.

Detta yttrande avges av generaldirektör Jonas Trolle efter föredragning av utredare Klara Eck och Linn Wiklander Josefsson. I beredningen har även utredare Monika Sellgren Karlsson deltagit.